Ötödik évfolyam — 268-dik szám. — Kolozsvártt, 1875 kedd november 23.

Előfizetési díj.

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva

Egész évre . . . . . 15 frt.
Félévre . . . . . 8 „
Negyedévre . . . . . 4 „
Egy hóra helyben . . . . 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22.) Haasenstein et Vogler (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau

Budapesten: Haasenstein éz Vogler hirdetés közv. rodáj Braun Ede hirdetményi ügynöksége, Józseftér 10. sz. 1 emelet

Nyilttéri czikkek
garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:
Főtér 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESEBB CZIKKEK DÍJAZTATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS
a
„KELET“
politikai és közgazdasági napilap
1875. utolsó negyedére.

A „Kelet“ előfizetési ára:

Félévre . . . . 8 frt
Negyedévre . . . 4 „
Egy hóra . . . 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legczélszerűbben postai utalványnyal alólirt könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánynyal szolgálunk.

STEIN JÁNOS,
a „Kelet“ kiadója.

Lónyay gróf könyve.

Budapest, nov. 20.

(A.) Magyarországnak a kiegyezés után első pénzügyminisztere és második miniszterelnöke a mióta nem vesz részt az aktiv politika küzdelmeiben, az irodalom terén igyekszik első rangu tehetségeit érvényesiteni. A magyar akadémia elnöke levén, nem is esik tőle távol a foglalkozás s az hisszük, nagy igazságtalanságot követne el rajta azok, a kik irói müködésében más indokokat keresnek, mint a melyek minden irót munkái megirásában vezetni szoktak. Igaz ugyan, hogy van könyvében sok olyan dolog is, a mely mélyen belevág a gyakorlati politika ügyeibe; irója olyan kiváló tényezője volt mindazon kérdések rendezésének, melyeket most tudományosan taglal, hogy fejtegetésének olvasásával a tudóst és az államférfiut sokszor bajos elválasztani egymástól.

Egészben véve könyvének mégis nem politikai, hanem tudományos a szinezete, nem agitationalis czélok, hanem az eszmék tisztázásának szüksége sugallták. A mint szerző a jelen mű első kötetében pénzügyeink rendezéséhez akart járulni, ugy igekszik most a banküg bonyodalmas kérdését még inkább a tudomány szempontjából megvilágitani. Az, hogy elméleti fejtegetéseit folytonosan történeti és pedig a közvetlen multból meritett példákkal iparkodik illustrálni és érthetőbbé tenni, csak érdeme a munkának. A polemia épen ezen részekbe kapaszkodott bele s kárörömmel hirdette, hogy ime: milyen óriási a különbség Lónyay Menyhért a volt miniszter s a jelen iró között; hogy ministeri székén lett volna alkalma mindazokat a jó tanácsokat az életben megvalósitani, a melyeket most olyan bőkezüen osztogat.

E vádakban lehet egy szemernyi igazság. Lehet, hogy Lónyay gróf kedvezőbb viszonyok közt, mint a maiak, nem sürgeti jelenlegi tervének valósitását. Talán tudatosan, talán öntudatlanul tett hibákat és mulasztások terhelik őt. De mindemellett könyve elsőrangu irodalmi mű és a gyakorlat terén amaz eszméket hozza kifejezésre, melyek a nemzeti közvéleményt szive mélyéből mozgatják. Mi nem kérdezzük, hogy Lónyay gróf mért nem tette miniszterségе idején azt, a mit ma javasol. Könyve olvasásakor nem a multat, hanem a jelen és a jövő nagy szükségleteit tartjuk szem előtt és ez esetben könyvét kitünő szakmunkának kell itélnünk, melynek jelentőségét csak fokozhatja azon körülmény, hogy tudományos uton is ugyanazon eredményekre jut, melyek helyességéről az ország józan közvéleményét a gyakorlati élet tanuságai régóta elegendően meggyőzték. Lónyay gróf multjáról, ministeri tevékenységéről akármilyen nézetben vagyunk is, azt el kell ismernünk, hogy midőn magyarország hitelviszonyainak önállósitásának eszméjét a tudomány higgadt érveivel védelmezi, az ország egyik legfőbb óhajtásának ad kifejezést.

Azon módozatok ellen is támaszthatni kifogásokat, melyeket a gróf a kitüzött czél elérésére javaslatba hoz. De maga az alapeszme a nemzet szivéből van meritve, a tudomány és a gyakorlati viszonyok minden tanuságával van indokolva, irálya elég finom és sima s elmélkedései mindenütt az adatok és számok érdekes csoportjával vannak megélénkitve. Épen a történeti adatok fokozzák lényegesen a roppant terjedelmü munka olvashatóságát. A banküg története, mely az első részben fejtegetett bankügyi elméleteket követi, az egész monarchiára kiterjed s az osztrák nemzeti bank történetét keletkezése óta a jelenkorig először tárgyalja Magyarország érdekeinek szempontjából. Minél inkább közeledik a jelenhez, annál fontosabbá válik a történeti fejtegetés, mert annál inkább találkozik a tudományos elmélkedés a gyakorlati viszonyok igényeivel vagy jobban mondva, annál inkább tudatossá válik az osztrák nemzeti bank által a magyar hitelviszonyok fölött gyakorolt egyeduralom ártalmas volta.

A gyakorlati irányzat természetesen leginkább a harmadik és utolsó fejezetben lép előtérbe, a hol a magyar banküg megoldásának módozatai tárgyaltalnak. Itt már nehéz a kizárólag tudományos, ugy szólván akadémikus arányt megtartani, de azért szerző itt sem napi politikát csinál, nem vezérczikket, hanem szakmunkát ir. A közvélemény elismeréssel fogadhatja a könyvet; sok tanuságot merithet belőle s korunk történetirója is első rangu kutfőt találand benne. A ki azt hiszi, hogy a műnek agitationalis czéljai vannak, azt e hitéből azon egyszerü körülmény is kigyógyithatja, hogy a könyv 613 oldalra terjed; ilyen roppant könyvvel nem szoktak és nem lehet agitálni. Különben is az érvek ugy vannak benne összehalmozva, hogy mindenki találhat benne fegyvereket a saját meggyőződése védelmére. Ezenkivül Lónyay gróf munkájában a fusió s a jelen kormány hivének mutatkozik s azzal a váddal épen nem illethető, hogy a miniszterium közgazdasági tevékenysége elé alattomosan nehézségeket akart volna görditeni. Könyvéből mindenki okulást és tanuságot merithet, a ki az ország életkérdései iránt érdeklődéssel viseltetik.

— **A képviselőház** nov. 20-iki ülésén a pénzügyi bizottság általános jelentésében foglalt határozati javaslatok elfogadtatván, tárgyalás alá vétetett a királyi udvartartás költségvetése.

Helfy utasittatni kéri a kormányt, hogy tegyen ő Felségénél lépéseket s tárja fel előtte az ország jelenlegi helyzetét: javasolván neki, hogy a maga részéről is hozzon 1 millio áldozatot.

Várady Gábor figyelmeztet arra, hogy a civilista 10 évre törvény által van megállapitva.

Irányi Dániel megjegyzi, hogy nézete szerint nem törvény megváltoztatásáról, hanem ő Felségeiknek egy jó akaratu actusáról van szó.

Csernátony Lajos azt hiszi, hogy oly uton mint azt Helfy kisérlé meg, nem lehet egy létező törvény megdöntését kérni.

Madarász József pártolja Helty inditványát s bátran vél hivatkozni a többséggel szemben e kérdésben a nemzetre, mely bizonyára pártolja az ő álláspontjukat.

Tisza Kálmán miniszterelnök: T. ház! (Halljuk!) Hogy mind hazánk helyzetének szempontjából, mind a saját maguk szempontjából mennyire tartják opportunusnak és helyesnek e kérdés vitatását a t. képviselő urak, azt saját megitélésökre bizom. Azonban részemről kérem a t. házat, hogy e tekintetbeni nézeteiknek engedni ne méltóztassék. És teszem ezt annál inkább, mert én is mernék e tekintetben, és merek is, mint t. képviselő urak tették, ha kell, a nemzetre hivatkozni. Ma Magyarországon azon eszme, hogy minden irányban takarékoskodni kell, hála istennek, nagyon el van terjedve. De azt hiszem, hogyha ma megszavaztatnók: a nemzet maga is azt mondaná: takarékoskodjatok mindenben: ne adjatok ha kell napidijat a képviselőknek. (Helyeslés) adjatok kisebb fizetést másoknak, (Helyeslés a középen.) de ezen egy dolgot ne bántsátok. (Élénk helyeslés a középen.) Igy ismerem én a magyar nemzet loyalitását és gondolkodását és arra kérem a t. házat, méltóztassanak a tételt megszavazni. (Helyeslés a középen.)

A ház elveti Helfy inditványát.

Az országgyülés költségeinél

Molnár István takarékossági szempontból a ház derültsége közt azt inditványozza, hogy két választókerület válaszszon ezután egy képviselőt.

Szontagh Pál felszólalása után, — az országgyülés költségeire előirányzott 800.000 frtnyi összeg elfogadtatott.

A közösügyi költségek 32,607,434 frt felvétele kerülvén szóba Madarász József azok felvételét a budgetbe megtagadni inditványozza: Zsedényi Ede felszólalása után, ki a törvényt idézi, mely szerint e költségek az országgyülés által többi vitatás alá nem vehetők, az előirányzott költségek az előirányzatba felvétetnek.

Borsod, Hont, Szathmár, Zemplén, Torda, Doboka, Árva, Kraszna, Kükülló, Sopron és Aradmegyék a lóállitási próbakisérlet tárgyában kiadott honvédelmi miniszteri rendelet ellen kérvényeznek.

A kérvényi bizottság javaslata a következő:

A honvédelmi miniszternek f. évi april 24-én a lóállitási próbakisérlet tárgyában 13 ezer 636. sz. alatt kiadott körrendelete az 1873. XX. törvényczikk 14. §-ból kifolyónak találtatván, miután a miniszter ur kijelentése szerint ily próbakisérlet szüksége fenn nem forog, és az elrendeltetni sem fog, az összeirások könnyitésére pedig ujabb szabályrendeletek kibocsátása helyeztetett kilátásba: e czélból Borsodmegye kérvénye a többi hasontartalmu kérvényekkel együtt a bennök felhozott adatok felhasználása végett áttétetik a m. kir. honvédelmi miniszterhez.

A ház Mocsáry a honvédelmi minister Ragályi F. és Madarász felszólalása után elfogadta a kérvényi bizottság javaslatát.

A többi kérvények tárgyalása fontosabb mozzanatot nem tüntetett fel.

— **A képviselőház** nov. 19-iki ülésében először is Molnár Antal az állandó igazolási bizottság előadója tett jelentést arról, hogy a bizottság Kalorits s Joanovics képviselőket végleg igazolta. Ezután az osztályok utasittatnak, hogy a nemzetközi távirdai egyezményről, a havay szigetek királyságával kötött nemzetközi szerződésről, a spanyol királysággal kötött pótegyezményről, az osztrák-magyar monarchia és a romániai fejedelemségek között kötött kereskedelmi szerződésről szóló törvényjavaslatokat jövő héten szerdán d. u. 5 órakor vegyék tárgyalás alá. A pénzügyminiszter pedig a bérhátralékokról, s a kincstári értékekről fakészletekről, bányaművekről szóló jelentését mutatja be. Erre megejtetett a névszerinti szavazás. 265 szavazattal 60 ellenében a ház elfogadta a költségvetést a pénzügyi bizottság jelentése szerint általánosságban, a részletes tárgyalás alapjául. Holnapra a költségvetés részletes tárgyalásának megkezdése, a kérvények tárgyalása, s az interpellátiós könyv felolvasása tüzetvén napi rendre, az ülés véget ért. A nyilvános ülés után 20 tag kivánságára zárt ülést tartott a ház. Simonyi Ernő a szólásszabadság nevében panaszt emelt a ház elnökének Németh és Helfy beszédeinek egyes kifejezései irányában tanusitott magatartása ellen. Németh A. megemlité, hogy az elnöknek irányában használt megjegyzése még élesebb kifejezések használására ösztönzé a miniszterelnököt, kit egyébiránt szóló multkori beszédében nem akart vádolni. Szilágyi D. és Várady G. hivatkoznak a házszabályokra, melyek szerint az elnök eljárása most már birálat tárgyát nem képzheti. Ők ezen eljárást helyesnek tartják, s a ház helyeslése bizonyára csak buzditani fogja az elnököt, a ház méltóságának erélyes megőrzésében. Zsedényi figyelmeztet az 1848-ki törvényre, mely a házszabályok megtartása fölötti szigoru őrködést az elnök kötelességévé teszi. Madarász nem találja e szabályokkal összeegyeztethetőnek azt, hogy elnök Helfyt tegnap a szó elvonásával fenyegette. Ghyczy elnök a tényállást adja elő, nem fenyegette Helfyt a szó elvonásával, csak azon figyelmeztető kérést intézte hozzá, hogy tartózkodjék az előbbi ülések egyik kellemetlen incidensének feleleventésétől. Öntudatával bir annak, hogy a kisebbség nem vethet igazságtalanságot szemére; de azt is kijelenti, hogy a tanácskozás tekintélyének megóvása érdekében mindig élni fog a házszabályok adta jogával. Élénk helyeslés követte az elnök szavait, mire a zárt ülés véget ért.

— **A képviselőház** közigazgatási bizottsága f. hó 19-iki ülésében a „közigazgatási bizottságról“ szóló tvjavaslat 19—33. §§-ait intézte el.

A „KELET“ TÁRCZÁJA.

A BÜNTETŐ ANGYAL.

— Elbeszélés —

JNDALI GYULÁTÓL.

II.

A Rejtélyi-ház.

(Folytatás.)

Az elnök ur egész fiatal ruganyossággal szökt fel ágyából. Félrevonta a függönyt s a reg irja előzönlé a szobát. Gyorsan végzett öltözkével s nesztelenül kisurrant a háló-tülkéb hogy odakünn fölüditse magát a friss légg és napsugárral, ámbár — nem kevés bám atára — legkevesebb bágyadtságot sem érzet; pedig máskor, hogy megviselte egy-egy álma an éjszakája. Hanem most az ujonnan kitört czél fölvillanyozta egész valóját. Pár perce megállt fia hálótermének ajtaja előtt és h lgatódzott. A rendes, mély lélekzet tanusi, hogy az ifju még javában szendereg.

— Hadd aludjék szegény fiu! suttogá az öreg óindulatu aggodalommal. Reáfér egy kis üdül az ő éjjeli élményei után.

Rövid idő mulva már a nyüzsögni kezdő utcz on kalandozott a tiszteletreméltó elnök ur é pedig meg kell vallanunk: az eddiginél is fontosabb, tekintélyesebb léptekkel. Ez egyszer teljesen méltó joggal: mert az bizony nem gyerekjáték, a milyen fába most akarja belevágni a fejszéjét. Szerencse: hogy teljesen képesnek érzi rá magát. Egy egészen uj tehetség ébredését kezdi észlelni magában. A vizsla ösztönszerü tehetségét, mely szaglál, kutat, mig reátalál az igazi nyomra. Most már ő a világ előtt igaz, hogy csak Völgyes város polgármestere s a szépitő-bizottság elnöke, de belől az éber, mindenre figyelő rendőr. Rendőr à la Fouché, ki előtt egy elejtett szó, egy elvesztett fél-kesztyü, megannyi generalis-kules leend a rejtély zárához.

Olyan-formát értett a jó ur: mintha el is tévesztette volna valódi élethivatását, mikor nem ezt a pályát választá magának. Ki tudja: mi veszett el e téren eddig is ő benne?

Most már csak a „miként“ van hátra. Ezt kell jól meghányni-vetni.

És bizonyosan hosszasabb fejtörésbe került volna ennek a kissé fogas kérdésnek megfejtése, ha e perczben meg nem ragadja valami az elnök ur érdeklődését.

III.

Az öreg özvegy Szántayné.

Az a körülmény, mely a város érdemes fejének figyelmét annyira lebilincselé: nagyon is mindennapi volt, még a kisvárosi életben is. T. i. nehány ácsorgó összecsoportulása a csinosabb épületek egyike körül, melynek ajtója előtt a bőven lehintett szalma-törmelék intőleg figyelmezteté a járó-kelőket: hogy nehéz beteg van a házban.

A mint az elnök urnak szemébe tünt a csoportosulás, egyet csettentett ujjával.

— Ezt szinte elfeledém, a mi pedig megbocsáthatlan hiba lett volna! mormogá magában s gyors léptekkel közeledett a szomszédu ház felé.

Az a ház a vén özvegy Szántaynénak, a Rejtélyi Gáspár anyósának háza volt.

Az elnök ur méltóságteljesen interpellálta meg a szájtátó-tömeget, mely készséggel nyitott neki útat:

— Ki beteg itt?

— Az öreg asszonyság. Azt beszélik, hogy nehezen éri meg a holnapot.

Az elnök urnak eszébe jutott, hogy még is csak nem illett anynyi éven keresztül meg nem látogatni a derék asszonyságot. Hanem hiszen most jóvá teszi hibáját. Tisztelegni fog nála még ebben a perczben, nem is kérdve, vajjon alkalmas-é látogatásra ez a kora-reggeli idő.

Rögtön föl is szaladt a lépcsőkön s egy ácsorgó cselédtől urnője hogyléte felől tudakozódott, ki által legnagyobb bámulatára, arról is értesült, hogy épen legjobbkor jött: mert a beteg nő alig nehány perczczel előbb küldött érette, látogatásra kérve őt.

Vajjon mi dolga lehet velemaz öreg asszonynak? tépelődék az elnök ur, mi közbe benyitott a beteg szobájába.

(Folytatása következik.)

Képek

az állatok lelki életéből.

(Folytatás.)

Tübingából Keyssler a következőket adja közre: Az ott levő collegium udvarán jóidővel ezelőtt élt egy szelid gólya. A szomszédos ház gólyafészkére egy izben a tanodában tanuló Gräsenitz rálőtt, mi által valószinüleg a fészekben ülő gólya megsebesült, mivel több hétig nem repült ki fészkéből, — azután a többiekkel együtt a rendes időben elköltözött. Következő év tavaszán a collegium udvarára egy idegen gólya érkezett, mely a szelidre minduntalan agyarkodott. Ha elüztem, ujra visszament s a szelid gólyát az egész nyáron át háborgatta, miközben a többi tollas-állat annak állott segitségére. Az ezután jött évben négy gólya jött a szelid ellen, a harmadikban pedig husznál is több s ezek végre megölték őt, mielőtt valaki segitségére mehetett volna. Ez kidolgozott tervre mutat s én azt hiszem, hogy a gólyák helytelen gondolkozása szerint ama lövés okozójául, mely egyik társukat megsebesité, a szelid gólyát vélték. Hogy pedig a boszu müve nem mindjárt az első tavaszon vitetett véghez, annak az lehet az oka, hogy a sebzettnek csak lassan sikerült a többieket ügye mellett megnyerni. A szelid ama lövés előtt, már régóta sértetlenül él vala a collegium udvarán.

E példákból eléggé át lehetett látni az állati lélek phasisainak sokféle mozzanatait; azonban, hogy némi specialitás jellegvonásai is kellőleg felmutatva legyenek: — még nehányat idézni fogunk.

D' Obsonville látta egykor, a mint két, igéretek által felbiztatott elefánt bőrrel takart ormányánál fogva a vezénylő parancs szavára egy kőfalat ledöntött, mely mütét alkalmával a lökéseket egyenlő időközökben tevék s ép a kellő időben; szemeikkel figyelmesen vizsgálták a fal ingadozását, hogy vissza vonulhassanak, s kő ne találja őket. A keleti vidékek benlakói, ha hazulról el akarnak távozni, gyermekeiket gyakran az otthon maradt s egy hoszu lánczczal korlátolt elefántra bizzák — s azt mondják, hogy az elefánt gondosan őrködik: nehogy a gyermek a lánczhoz közel menjen, — a mennyiben t. i. orrmányával szeliden megfogja s előbbi helyére ismét visszateszi; beszéli, hogy egész Nápoly szemtanuja volt egy elefánt értelmi képességének s tanulékonyságának, mely tulajdonkép a királyé vala. Ez a kőmivesek számára, kik a kastélyon dolgoztak, nagy rézüstökben egy kútról vizet hozott s miután megjegyezte azt, hogy a rézüstöket, ha meghibáznak, a rézmiveshez szokták küldeni, — ő is az övét egy izben elvitte az illető kovácshoz s mikor kész volt, ujolag haza vitte. Ezen elefánt az egész Nápolyban szabadon játszhatott a gyermekekkel, azokat ormányánál fogva hátára tette s ismét le a földre. Torben azt állitja uti jegyzeteiben, hogy egy elefánt egy gyermek vezetése alatt a folyóból kiszedte az épületfákat s azokat oly ügyesen rakta egymás mellé: akár az emberek tették volna. „Az elefánt, ha jól bánnak vele, egyike a leghivebb s leghálásabb állatoknak, ki hinné, hogy e monstruosus s colossalis testben oly szeretettel teljes s gyöngéd lélek lakozzék?“

(Folyt köv.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

A 20. §. tárgyalása alkalmából a bizottság felveendőnek határozta a törvényjavaslatba azt, hogy a közigazgatási bizottság egy tagja sem vehet részt oly tárgyak fölötti tanácskozás- és szavazásban, melyekre nézve vagy mint magánfél, személyesen érdekelve van, vagy a melyek elintézésében már más minőségben — pl. mint biró, ügyvéd vagy meghatalmazott — befolyt.

Több oldalról kifogás tétetett a 23. §. azon intézkedése ellen, mely szerint a bizottság hatáskörébe tartozó, de bizottsági tárgyalást nem igénylő felsőbb rendeletek iránt az állami szakközegek is közvetlenül rendelkezhetnek a törvényhatósági közegekkel. A bizottság azonban a gyors administratio érdekében elfogadta a §. ez intézkedését.

A 24. és következő §§-ok a közigazgatási bizottság adó-, közmunka- s közoktatásügyi hatáskörét körvonalozzák. Felmerült azon eszme, hogy elég lenne e helyütt egyszerüen csak annyit mondani ki, hogy a bizottság ez ügyekre nézve az illető törvények által számára kijelölendő hatáskörben jár el. A bizottság azonban, hogy a törvény lehetőleg teljes képét adja a közig. bizottság hatáskörének, a tvjavaslat álláspontjára helyezkedett s a 24—33. §§-okat minden érdemleges módositás nélkül elfogadta.

— **A képviselőház** közigazgatási bizottsága november 20-diki ülésében a „közigazgatási bizottságról" szóló törvényjavaslat 34—58-dik §§-sait intézte el, ezek tárgyalását megelőzőleg helyesebben szövegezvén a 30-dik §-nak a népiskolákban használt tankönyvek felügyeltetésére vonatkozó intézkedését s a 32-dik §-t.

A 34-dik §-ba fölvétetett, hogy a közig. bizottságnak a posta- és távirdaügyekre vonatkozó jogkörét csak addig fogja miniszteri szabályrendelet megállapitni, mig eziránt törvény nem leend alkotva.

A 35-dik §-nál inditvány tétetett az iránt, hogy a hadkötelesek nősülési engedélyt kérő folyamodványai iránt a közigazgatási bizottság necsak első fokulag, de végérvényesen határozzon. A 37-dik s következő §§-nál kifogás emeltetett az ellen, hogy a közigazgatási bizottság a börtönöket megvizsgálhassa, a biróságok ellen az igazságügyministerhez jelentéseket tehessen s általa a biróságoknál vizsgálattétellel is megbizható legyen. A 44-dik s következő §§-soknál helytelenitve lőn a törvényjavaslat azon intézkedése, hogy a közigazgatási bizottság saját tagjai, az alispán, söt a birói felelősségről szóló törvénynyel ellentétben a kir. ügyész fölött is fegyelmi biráskodást gyakorolhasson.

A bizottság mindezek mellőzésével a 35—58. §§-okat minden érdemleges módositás nélkül elfogadta, az 51. §. alkalmából jelentésében hangsulyozandónak határozván egy közigazgatási törvényszék felállitásának szükséges voltát.

Legközelebbi ülését a bizottság kedden fogja tartani.

— **Horváth Gyula** urnak a brassóiak érdekében irt czikkeinek alkalmából Brassóból a következő sorokat vettük:

Brassó, november 21.

Bizony kár, hogy Horváth Gyula országos képviselő nem gyönyörködhetik személyesen az ő partiális pártfogása tárgyaiban, értem a brassói szász atyafiak egyetemi követeiben; képzelem, hogy a nagy öröm meg is ölhetné; mert oly talpraesett jó magyar hazafi mindenikök, hogy no, a ki pedig benne kételkedik, annak H. Gy. ur bátran megsughatja, hogy Neugeboren Frigyest a brassói communitás Lassel luth. gymnásiumi director okoskodására „demonstratióból" azért választotta meg egyetemi követnek, mert a magyar igazságügyminister nyugalomba helyezte öt. E megsugást enyhitő balzsamul használhatja a képviselő ur azon fájdalmára, mely a szász privilegiumokért lelkesülő szivét marczangolni fogja annak hallatára, hogy az ő párfogoltjainak a mostani confluxusban sem lesz részök, hogy politikai actióba keveredjenek, bizonyos levén az, hogy Tisza Kálmán ministerelnök és belügyminister ur a comesnek határozottan meghagyta, hogy az egyes szász törvhatóságok által gyakorolt ezen jognak a szász egyetem által való bitorlását semmi szin alatt ne engedje.

Pedig a „Tageblatt" mindjárt az egyetem összehivására vonatkozó szász ispáni körlevél megjelenése után fölszólitotta volt a megválasztandó követeket, hogy már azért is készüljenek politikai demonstrátiora. Most H. Gy. ur in concerto busulhat a Tageblattistákkal; ez könnyebbségére válhatik.

— **A Romániával** kötött vám- és kereskedelmi szerződés elfogadása ellen kérvényt intézett a képviselőházhoz Udvarhelyszék közönsége. „A megkötött szerződés — mondja e kérvény egyebek között — minden átmenet nélkül a szabad kereskedés küzdterére löki a vasuti közlekedés megnyiltával krisisnek indult gabnatermelésünket, s birtokviszonyaink miatt kezdetleges állattenyésztésünket. A szerződés a magyar gabna-, szarvasmarha- és nyersanyagnak versenytársat szerez az osztrák piaczon, s szabad piaczot nyit neki Magyarországon, a nélkül, hogy kölcsönben iparunk nyerhetne, mivel Ausztriával versenyképes iparunk még nincs, tehát reánk nézve feltétlenül káros. Nem igy az osztrákokra nézve, mert ők ipartermékeiknek ingyen piaczot s a magyar nyers termékeknek concurrentiát nyernek, tehát többet s több nyereséggel, olcsóbb anyagból, olcsóbb kenyér és hus mellett dolgozhatnak. Ideje már, hogy nemzetünk anyagi érdekeit az osztrák érdekek zsákmányvágyó törekvéseivel szemben erélyesen megvédje.

Magyar lapok szemléje.

Az „Ellenőr" ugy találja, hogy a képviselőház közigazgatási bizottsága szorgalmasan, ambitioval dolgozik. Munkája pontos és kimeritő. Foly tehát a munka. S a mint foly, biztos záloga annak, hogy alapos megrontója lesz a lappangó kárörömnek, mely a belügyminiszter törvényjavaslatának kiforgatását, megcsonkitását oly szivesen üdvözölné tapsolva is. A javaslat alapgondolatai épen, kivitele megtöretlenül fognak a bizottság elől kikerülni. S ebben nagy megnyugvást, mert nagy biztositékot talál a magyar közigazgatási rendszer gyökeres javulására. De nem zárja ki e megnyugvása azt, hogy a czélnak még több biztositékát keresse. Ő a rendszert lefelé is kiegészitendőnek tartja. Ő az administratio reformját az intéző körről, a végrehajtó körre is kiterjeszteni óhajtja. A szolgabirói intézmény rendezését a közigazgatási reform kiegészitő részének s egyik leghathatósabb gyakorlati biztositékának tekinti. Magának az előterjesztett reformjavaslatnak is vannak határozatai, melyek módositása kivánatos, czélszerüségi tekintetből. Ilyen a törvényhatósági közgyülésnek számát megállapitó határozat. Ilyen a rendelkezés, mely a kormányhoz intézett felterjesztések sorsát kelletén tul függőben tartani lehetővé teszi. Amaz a törvényhatósági élet élénkségének; ez a végrehajtás gyorsaságának eshetik rovására.

A „Pesti Napló" sürgeti azt, hogy az országgyülés a kormánynak a cselekvésre megadja az időt és a lehetőséget. Legyen minél rövidebb az ezutáni költségvetési vita s a kormány tárgyaljon Ausztriával és mutassa be a nemzetnek, hogy mi az, a mit elérni tudott. A mai ellenzéki párteknak Magyarországon nincs jövője, minek vesztegetik a sok szószaporitással az időt? Az általános költségvetési vita megmutatta, hogy a mai kormány összehasonlithatatlan politikai fölényben van a mai ellenzéki pártok felett. E pártoknak nincs hatalmában sem az, hogy valamely intézkedést megakadályozzanak; sem az, hogy meggyőzzék arról a nemzetet, hogy összes politikai rendszerük jobb, mint a szabadelvüpárté. De ki tudja, mi történhetik holnap? Magyarország fenállása anyagi kérdéseinek eldöntésétől függ. A ki akarja Magyarországot, annak akarnia kell az anyagi önállást, az adóképesség növelését, Magyarország anyagi megerősödését. Ezt mindnyájan akarjuk, de mely politika képesit erre? A mi a kormányt illeti, e kérdésre csak tettel adhatják meg a feleletet.

Román lapok szemléje.

A „Gaz. Tr." három utolsó számában egy czikksorozatot közöl, melyben meg akarja mutatni azt, hogy a román nép, ha nem is jobb, de semmivel sem roszabb a többi népeknél. A „Gaz." szerint az oláh pessimisták a népet kétségbe akarják hozni, nemcsak jövőjükre, hanem jellemökre s erkölcsi jellegökre nézve is. Ezek állitása szerint nem létezik a földön sajnálatraméltóbb, haszontalanabb s minden életerőt nélkülöző nép, mint a román. A „Gaz." tudósa tanulmánya tárgyává tette a Dácziában és Pannoniában lakó népeket s azon eredményre jött, hogy látott és lát népeket, melyek többé vagy kevésbé előhaladtak a müvészetben, a tudományban, melyek czivilizáltabbak, de nem látott olyant, mely az elnyomatás daczára nagyobb tisztelettel viseltetnék a törvények, az erkölcs s a vallás iránt, mint az oláhok, söt vannak népek, melyek sokkal több hiánynyal birnak, a nélkül, hogy kétségbeesnének, mint az oláh pessimisták. A privilegiumokkal ellátott népek közt mennyi a tolvaj, rabló, hamisitó, hütlen. Nem hivatkozik a pesti és bécsi rendőrségek irataira, nem Németország nagy városaiban levő e falragaszokra: „Es wird vor Taschendieben und Uhrenabzwickern gewarnt. Die Polizei." Nem megy a berlini lebujokba, sem Párisba és Londonba, hol az emberi életet nem becsülik többre, mint egy rosz csirkéét. A németek azok közé sorozzák magukat, kik miveltek, vallásosak és erkölcsösök. El kell csak menni Bajorország falvaiba, hol alig telik el egy vasárnap, hogy két vagy három embert főbe ne üssenek. Németország legeslegnagyobb részében a leányok nem mennek addig férjhez mig törvénytelen ágyból egy vagy két gyermekök nincsen. Ha a Dácziában levő börtönök népességét nemzetiség szerint tekintik, akkor menjének Németországba s számlálják meg ottan azokat s azután tegyenek összehasonlitást. Németországból évenként több ezer ember megy Amerikába, Ausztráliába, Magyarországba és Dácziába, kik nem igen hoznak erkölcsi bizonyitványt. Ugy találja tehát, hogy a Dácziában és Romániában levők, tehát a dácoromának semmivel se rosszabbak, mint a németek s ezek egy mákszemmel se jobbak, mint ők. Ha netalán az oláhok romlottabbak is lennének, mint mások, menthetnék magokat a zsarnoksággal s a rendszeres elnyomatással. De a németek semmit se hozhatnak fel mentségül, a jus primae noctist s a kronikák által emlegetett törvénytelen gyermekeket semmivel se igazolhatják.

A dácoromanoknak hibául tudják be, hogy lopnak. Igaz, egyesek loptak és lopnak most is. De számitsák össze a 9—10 millió dáco román által elkövetett tolvajságot s hasonlitsák össze a 10 millió német, franczia és orosz által végrehajtott tolvajsággal, akkor az összehasonlitás az oláhok előnyére fog kiesni. Az oláhok bünét számba veszi az egész világ s ők hallgatnak a máséról. Milliókat loptak 1859, 1866-ban, ott van Egnétten, Bruck, Richter, Strouszberg, Offencheim. Telvék Németország és Ausztria törvényszékeinek levéltárai ilyes adatokkal. S mindennek daczára dicsekednek a culturával, intelligentiával. Jól van, ha ez áll, akkor a büntényt is inkább be kell nekiek számitani.

Azt is mondják a román pessimisták, hogy az oláhok nem tanulják saját nyelvöket, nem mivelik, s nem védik, mint más nemzetek. Ez is igaz lehet, de nincs nép, mely oly elnyomatás alatt, többet tehetett volna, söt oly bámulatra méltólag viselte magát, hogy más nép bizonyosan elpusztult volna. Itt vannak a németek, ezek a század elejéig inkább beszéltek francziául, mint németül. S miért gyülölték a németek nemzeti nyelvöket? Bizonyosan nem a zsarnok-járom idézte ezt elő, mint a románoknál. De hát itten vannak a magyarok — mondják — miért nem tudunk ezekkel vetélkedni? Ezt egy Peleskei notárius vagy egy Zöld Marczi mondhatja, ki nem látott más európai népet, s nem tudja, hogy Magyarországon túl még létezik világ. Megváltoztatja a szerepet, mintha a magyar az oláh által le lett volna igázva, s úgy találja, hogy ekkor a magyar népnek csak emléke maradt volna meg a történelem számára, mint a hunnoké, avaroké, gothoké, longobárdoké stb. Bizonyságul felhozza, hogy a világosi esemény után hogy estek kétségbe a magyarok. Olvassátok csak —irja — Arany beszédét, melyet az académiában tartott. Gr. Széchenyi tébolydába került. Br Wesselényi Miklós meghalt. Vörösmarty, Bajza, Erdélyi egészen kétségbeesve szólanak. Sárosy villámokat szór a magyar nőkre, hogy tánczolnak és nem sirnak. Tompa felsohajt, hogy a magyarnak még sirni sem szabad. Akármit mondjanak szerinte a budapesti zsidó publicisták a magyar nemzet életének erejéről s uralkodási hivatásáról, a magyarok ha még háromszor oly erősek lennének, mint a milyenek, rég megsemmisültek volna, ha a középkorban nem veszi pártfogása alá a cath. clerus, mely hatalmas volt, mely segitette azt, a kit akart, trónt és koronát osztott, uj dinástiát teremtett, s a régit megsemmisitette, milliókat gyüjtött s azokat hadi czélokra forditotta, iskolákat, egyetemeket tartott fenn. Oly protectio mellett könnyü volt életerőt szerezni, s magához csatolni mind azt, a mi más nemzeteknél kitünő volt, mint például Erdélyben, hol a jelesebb államférfiak s történetirók mind dacoromán eredetüek, elkezdve Corvinustól s Miklós primástól a tekintélyes román családokig, melyekhez tartoznak: Mailatu, Gitia (Géczi) Petroviciu, Josika, Bethlen, Candea (Kendy és Kendeffy) Zeyk (Zaicu), Kemény, Borcea (Barcsai) Nalátzi, Matskási, Crai, Duca, Calliani, Mehesiu, Costea, Rusu, Nopcea, Vaida Popu stb.

[Vége köv.]

KÜLFÖLD

Kolozsvár, 1875. nov. 22.

A levél, melyet Don Carlos Alfonz királyhoz intézett, igy szól:

Alfonz öcsémhez! Az egyesült államok elnökének magatartása háboru előjátékának tekinthető, ha Cuba függetlenségét el nem ismeri. A forradalom, melynek képviselője vagy: felelős a szégyen ama fokáért, melybe Spanyolország jutott; a forradalom nélkül ez az apagyilkos lázadás sohasem tört volna ki. Az én kormányom alatt sohasem vergődött volna erőre. Legitim joga annak, a ki uralkodik, az egyedül, mely kényszer nélkül reformálhat, gyöngeség nélkül engedhet, harag nélkül fenyithet, szenvedély nélkül uralkodhatik. De a haza épségéről van szó és azt minden gyermeke védni köteles. Ha a haza veszélyben forog, minden párt megszünik s csak spanyolok maradnak.

Ha kitörnék a háboru, az egyesült államok elleni harcz idejére fegyverszünetet ajánlok fel. De jól megértsd, csak a külháboru oka azon fegyverszünetnek, melyet ajánlok s hogy jogaimat a koronára fentartom, megőrzöm a bizonyosságot, hogy e koronát egyszer majd fejemre teszem. A tengereken tul nincs országom, melyen fegyvereim uralkodnának s derék önkényteseimet nem küldhetem Cubára; de védeni fogom tartományaimat s a cantabriai partokat, ezen partok legyőzhetetlen fiait kalózhajókon kiküldöm s ellenségeink tengeri kereskedését a saját kikötőig fogom üldözni.

Elfogadod a külháboru esetén a fegyverszünetet, melyet ajánlok? Akkor küldjünk ki képviselőket a további dolgok szabályozására. Visszautasitod? Akkor a világ tanusága lesz, hogy a kath. Spanyolország nagylelküen megtette kötelességét. Inkább az ellenségtől, a ki fenyeget, akarod kérni a fegyverszünetet? Alázd meg magadat, ha van hozzá szived; talán pillanyatni halasztást fogsz kieszközölni, de majd rendeznek uj bonyodalmakat és Cuba elveszett a hazára. Tied lesz a becstelenség, hogy megaláztad s a gyalázat, hogy hasztalanul aláztad meg magadat. Bátyád Carlos.

A madridi kormány ez izetlen levelet nyilvánosságra hozta, s a közvélemény hangos kaczajjal fogadta azt. Különösen a kormány illendően felelt reá. Utasitotta az éjszaki hadsereg főparancsnokát, hogy többé don Carlóstól levelet, vagy követet el se fogadjon.

Jelentés

a kolozsvári torna-vivoda egylet 187⁴/₅ tanév müködéséről

Kiadja Nyárádi Lajos.

(Vége.)

Sor szám.	A tanodák neve.	Nemzetség szerint: magyar	Nemzetség szerint: román	Nemzetség szerint: német	Kor szerint: 7—15 évig	Kor szerint: 15—20 évig	Kor szerint: 20 éven fölül	fölmentetett	kimaradt	meghalt	Tornászott az évben	heti órák száma	összes létszám.
1	Ref. főtanoda	261	6	—	75	186	6	46	8	—	213	6	267
2	Rom. catholicus	216	133	6	130	210	15	52	8	2	293	6	355
3	Unit. főtanoda	155	6	7	53	108	7	12	9	2	145	6	168
4	m. k. ál. tképezde	61	9	1	—	35	36	1	—	—	70	3	71
5	Polgári iskola	78	1	10	71	18	—	11	—	—	78	3	89
6	Egyetemi ifjuság	34	1	3	—	—	38	—	—	—	38	3	38
7	Magán tanulók	8	—	1	9	—	—	—	—	—	9	3	9
8	Fröbel nőképezde	22	—	—	—	15	7	—	3	—	19	2	22
9	Gráf nővelde	10	—	3	22	—	—	—	—	—	22	3	22
	Fő összeg	853	156	32	360	562	109	122	28	4	887	35	1041

Ezen létszámhoz adva az 51 vivót, a torna-vivoda intézet tornász és vivó-tagjainak összes létszáma tesz tehát 1092.

Disztornászat. Mult év márczius 7-én az előtornászkar és a tanodák jelesebb tornász ifjaival disztornázás tartatott, mely alkalommal a ref. és unitárius főtanoda ifjusági zenekara is közremüködött. A változatos müsorozat egyes pontozata közül emlités nélkül nem hagyható azon lelkes tornászdal, melynek szövegét irta Hegedüs István ref. tanár, dallamát Lichtig Adolf zeneszerző, betanitotta a torna-tanár.

Verseny-birák voltak: elnök mltgos Páll Sándor, mltgos Ketheli József, Hegedüs István, Ferencz József, Graf Jakab és Bartha János urak.

A kitünőbb tornászoknak jutalmat tüztek ki a következők: Graf Jakab, Orbán József, Stampa Endre, Móricz Istvánné, Demjén Imre, Varga Dániel, Régeni György, Merza Joachim, Tauffer János, Polcz Albert, Sallai István, Cziriák és Stark és Nyárádi Lajos urak.

A jutalmat a következő hölgyek osztották ki: Jancsó Ilona, Bukuresti Berta és Julia, Tauffer Róza és Ilona kisasszonyok.

Jutalomban részesültek a következők: Nagy Albert, Lukács János, Albert Károly, Barabás Lajos, Gönczi János, Bria Demény tanitóképezdei növendékek; Bartha Dezső, Gelch Lajos, Drágos Lajos, Toth Ferencz ref. főtanoda növendékei és Lukács Gábor unitarius tanuló.

A disztornászatot igen kedélyes tánczmulatság zárta be, mely a két főtanoda ifjusági zenekara közremüködésével csak késő este ért véget.

Tornászati vizsgálatok. Ezek évenként csak egyszer és pedig a tanoda év végén tartatnak. A mult évben a következő sorrendben folytak le az egyes tanintézetek vizsgálatai.

1. Ref. főtanoda ifjuságának jun. 12-én d. u. 6—8 óráig.
2. Unitárius főtanoda ifjuságának jun. 20. d. u. 6—8-ig.
3. Polg. iskolai növendékeinek jun. 25. d. u. 6—8-ig.
4. Rom. kat. főtan. ifjuságának jun. 21. d. u. 6—8-ig.
5. M. k. állami tanitóképezdének jul. 17. d. u. 5—7-ig.

A kitünőbb tornászok megjutalmazása ez alkalommal sem maradt el, mely részint pénzjutalomból, részint cserkoszoru és egyéb tárgyak kiosztásából állott.

Végre örömmel irhatjuk, hogy az egész mult év lefolyása alatt legkisebb sérülés is, mely talán a tornászat miatt jött volna létre, nem történt.

Rövid jelentésünk azon szives kéréssel zárjuk be, hogy a szülék és ügypártoló közönség ne vonja meg ezutánra se szent ügyünk érdekében becses támogatását és pártfogását. Jelszavunk mindig ez: „Épség, Erő, Egyetértés.

Tanügy.

A tanári szakképzés.

(Vége)

Sikerült még is egy pontot feltalálnunk a szabályzatban, mely eredetiségre mutat; egalább hamarjában nem emlékszünk kútforrására. Ez az u. n. elővizsgálat. A jelölt [illegible] leghamarább két évi egyetemi, tudományos vagy müegyetemi? évfolyam mulva, de mindenáron az államvizsgálat előtt, köteleztetik szóbeli vizsgálatra állani a magyar nyelvből és a bölcsészetből, különösen az oktatástanból. Megvan ez a követelmény a németeknél is, csak hogy a magyar nyelv helyett ők németet olvasnak s nem kellett annak vizsgálat alkalmával megfelelni, hanem ha az államvizsgálat alkalmával még annak a követelésnek sem tudnak megfelelni, a melyet a magyar szabályzat [illegible], visszavétettek.

Az elővizsgálat követelményét az 5. § „a vizsgálatnak általános kötelező tárgyai" felirattal tartalmazza; a német követelményt is megtartotta a forditó a 3. §. alatt „a vizsgálat általános közvéleményei" czim alatt és igy történt, hogy ez a két §. csaknem ugyanazon tartalmu lett. Az elővizsgálati követelés ellen tehát azt a kifogást tesszük, hogy ez felesleges, miután az államvizsgálat alkalmával az elővizsgálat tárgyaira ugy is tekintettel kell lenni; másodszor attól félünk, hogy a lelkiismeretes jelöltek tulságosan ta[illegible]a a két év mulva bekövetkező elővizsgálat kelleténél több időt fognak forditani erre a két tárgyra, csak hogy jól megfelelhessenek és akkor mily kevés idő marad hátra a valódi tárgyokra! ha csak nem választotta esetleg a magyar nyelvet vagy a bölcsészetet szaktárgyául.

A 4. §-ban fel vannak sorolva a szakcsoportok, azaz meg van mondva, hogy a tanár minő két-két tantárgyból jelentkezhetik államvizsgálatra. Ez a rész is igen eltérő a német eredetitől. Mig a német csak öt csoportot ismer a gymnasiumra és hetet a reáliskolára, a magyar mind a két középtanodára tizennégyet csinált. Ez a csoportositás sok tekintetben érdekes.

Abban, hogy egy jelölttől szorosan véve csak két tárgyat követelünk, azt a törekvést látjuk kifejezve, hogy annál behatóbb tanulmányt követelünk a jelölttől és igy alapos ismeretü szaktanárokat kapunk. Csak hogy kérdés, vajjon érdekében áll-e a mi középtanodáink jelen és talán jövendő tanszervezetében hogy oly specialistákat neveljünk. Értem ugy, hogy ha pl. a classica philologia — értve alatta a latin és görög nyelvet s irodalmat — csoportjából ki van zárva a magyar nyelvbeli szaktanitás, vajjon elegendő-e egy főgymnasium ellátására a mostani tanárszemélyzet. A természettan tanára, a ki e mellé a mennyiségtant választotta, hasonlóan nem fog akarni vegytant is tanitani, hanem azt fogja mondani hogy szerezzünk egy olyan természettanit, a ki a vegytant választotta. Tehát bármennyire örvendünk a jövendő specialistáknak, attól tartunk, hogy az elmélet nem fog megfelelni a gyakorlatnak, hogy ez utóbbi fog megtanitani bennünket, hogy a számitás rosz volt. Mindamellett nagyon megnyerte tetszésünket, a 3. dik §. 1. pontjának azon követelése, hogy a jelölt főtárgyának valamely szabadon választott ágában oly részletes és beható szakképzettséget tanusitson, mely őt önálló tudományos munkásságra képesiti. Ezt a pontot akkor is megtartanók, ha a szakcsoportokat nem kettősével, hanem hármasával alakitottuk volna.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

A csoportositásba fel van véve a német nyelven kivül a franczia nyelv, melyet a reálanodákon a jelen tanév óta köteles volta kötelt.

A 6. §-ben részletezve van a követelés az egyes tantárgyakból, s melyekből alkotva vannak a 4. §-ben emlitett szakcsoportok és azt vették észre, hogy a két czikkely közt nincs következetes összefüggés. A 4. §. azt mondja: a bölcsészet és egy tetszés szerint választott más szaktárgy;" a 6. §. pedig a bölcsészet szaktanártól követeli — és ezt helyesen teszi — Plato, Aristoteles, átalában az „ó kori classicus népnek irodalmát" azaz „a classica philologiát." Hátha a mi szaktanárunk második tárgyul nem a „classica philologiát" hanem pl. a természetrajzot választotta, hogy fogjuk őle Plato és Aristoteles olvasását vagy irodalmát követelhetni?

Hasonló következetlenség található a történelemnél, a hol a tanártól hasonlóan megkövetelve „a görög és latin történetirók saját nyelvükön való olvasását, de a 4. §-ben a földrajzi és minden más nyelvvel csak a latin és görög nyelvvel nincs összecsoportositva.

A „classica philologia" alatt a „tantervbe fölvett classicusok" ismeretét emliti; melyek azoka classikusok? és melyik az a tanterv az eddigiek közül? vagy valamely jövendő tantervet gondoljunk?

Bármelyik legyen az, bámultunk, hogy a névszerint megnevezettek közt Plato müvei közül miért követeli mindenek előtt a legterjedelmesebbiket, az Államot? A latinok közül miért hiányzik a minden tekintetben mintaszerü Cesar és a kellemesen olvasható Ovidius? miért kellett ezek helyébe Terentiust beleszúrni?

Talán inkább illik ez valamely közoktatási minácsos tankönyv készitő tervébe?

Hogy a magyar, ugy mint a német és ó remek nyelvek tanárától a szabályzat szerkesztője megköveteli az összehasonlitó nyelvészetet, az arra mutat, hogy haladni kiván a korral; kár volt ugyan ezt nem követelni a franczia nyelvtanárától is. Mindazonáltal merünk kételkedni, vajjon a magyar nyelv tudományhoz épen Budenz által a budapesti egyetembe ültetett „ugor" összehasonlitót követeljük? A nyelvhasonlitás egy igen sikamlós tér; eredménye csak akkor tekinthetjük biztosaknak, ha látjuk, hogy azok, bár különféle tudósok részéről feltüntetve, mégis azonosak. Nálunk igaz, hogy Budenz állitásai még eddigelé megdönthetetlenek, de nem azért, hogy igazaknak bizonyultak, hanem, mert szak- és vetélytársa még nem akadt. Budenz szerencsétlenségére mondhajuk, hogy ő e téren nálunk egyedül áll és utatásaiban utólérhetetlen.

Az élő nyelveknél megjegyzésre méltó az az észlet is, hogy mindegyiknél megkövetelik különkön a philosophiát — a franciánál ezt is elmaasztották; — a mi arra mutat, hogy a jövő gymnasiumi tanterv készitője a philosophiát nem kivánja külön tárgyként kezeltetni, hanem — a porosz tervek mintájára — az élő nyelve irodalmába beosztani.

A 11. czikkelyre felosztott szabályzaton végig nem mehetünk, de záradékul egy általános kivetelést és illetőleg óhajtást kivánunk ide csatolni. A szabályzat nagyobb részt nem egyéb, mint fordités, idegen csemete. A hol ez eredetiben tenyészik, ott gondoskodva van, hogy virágoljék és gyümölcsöt hajtson.

Nálunk az idegen ültetmény ezt csak akkor teszi, ha egyetemeinken alkalom nyilik az alapos szakképzésre. A szabályzat követeli a franczia nyelvben az „alapos ismeretet," különféle szemnál az „önállóságot" és „kritikai kutatás", ámde az egyetemek ezt csak ugy teljesitik, ha gondoskodva van rendes franczia nyelvtudósokról, nem is egyről, hanem többről ha a többi tudományokban is, nemcsak a latin és görög nyelvtudományban, hasonló tárképezdék felavatják a jelölteket a tudományos kutatás titkaiba és módszerébe. Mindenek előtt követelünk kellően felszerelt seminariumokat a magyar nyelvben és történelemben, a természettudományokban Budapesten épugy, mint Kolozsvártt. Mindaddig a szabályzat követelményeit puszta szónak tekintjük.

Erythros.

Értesités és fölhivás.

A Kolozs-dobokamegyei néptanitók egyesülete, mely az 1871-ik évben megalakittatván, négy éven keresztül kitüzött czéljának megfelelőleg működött, a f. évi november hó 3-ik napján tartott rendes évi közgyülésében az 1872. évi szeptember 2-án kibocsátott miniszteri szabályrendelet által körülirt tanitótestületté alakult és korábbi czime helyett: „A Kolozs-dobokamegyei tanker. tanitótestület" czimet vette fel.

A midőn egyletünk átalakulásának tényéről az egylet alapitó-, rendes- és pártoló tagjait, valamint az egylet iránt érdeklődő t. tanügybarátokat értesitjük, egyszersmind tudatjuk azt, hogy a miniszteri szabályrendeletnek s illetve a népokt. törvény 147. §-nak megfelelő átalakulás által sem az egylet elébe tüzött czél, sem az ezen czél elérésére szolgáló eszközök tekintetében nem történtek oly változások, melyek által a tankerületben lakó tanügybarátok részéről is oly melegen fölkarolt egyletünk müködésének más irány adatnék. Az alapszabályokon tétettek ugyan némi módositások, de ezek csak is a külső formára s az ügykezelés tökéletesebbé tételére irányulnak és sem az egylet függetlenségét, sem müködésének körét nem csorbitják. A tanitó-testületnek czélja továbbra is az marad, a mi az egylet volt, t. i. „a családi és iskolai nevelés, illetve tanitás előmozditására tartozó ismeretek gyarapitása, a tanitási módszer megvitatása s a nevelés- és oktatástani helyes elveknek s a tanitók, a mennyire lehet a szülők közötti terjesztése, az iskola belső életének lehető tökéletes kifejlesztése, a tanitási eszközök javitása, szaporitása, a néptanitói állás emelése, tehetetlenségre jutott tanitók, tanitói özvegyek és árvák sorsának javitása érdekében való közremüködés s a tankerületben létező népnevelési intézetek fölvirágzásának erkölcsi, de a menynyiben lehet, anyagi támogatás által is elősegitése."

Ez leend czélja testületünknek; ezen czél érdekében óhajtunk ép oly lelkesültséggel, ép oly kitartással munkálkodni, mint a milyen lelkesültséget és kitartást tanusitott mindvégig azon egylet, mely tanitó-testületünknek lételt adott. És a midőn az egylet négy évi multjára visszamutatunk, önérzettel és teljes bizalommal fordulunk mindazokhoz, a kik egyletünk iránt érdeklődést tanusitottak, hogy azon gyámolitási készséget, melylyel az egyletet támogatták, ne tagadják meg az annak nyomába lépő tanitótestülettől is.

Bizalommal fordulunk mindenekelőtt a tankerületben fennálló népoktatási tanintézetekben müködő tanárok, tanitónők és gyermekkertésznőkhöz azon pályatársi kérelemmel, hogy a saját érdekükben lépjenek be mielőbb a tanitó-testületbe; azon testületbe, mely első sorban az ők érdekeiket van hivatva képviselni, előmozditani s ha kell, megvédeni. Mivel pedig a min. szabályrendelet értelmében az állami és községi népoktatási tanintézetek tanárai és tanitói a tanitó-testületnek állásuknál fogva kötelezett tagjai, fölhivásunkat főképpen a hitfelekezeti- és magánjellegü tanintézetekben müködő tanárokhoz, tanitókhoz és tanitónőkhöz intézzük, a kiket a min. szabályrendelet a belépésre nem kötelez, de a kiknek belépése mindenkor pályatársi szeretettel fogadtatik s a kik — az alapszabályok értelmében — mint a testület rendes tagjai — az állami és a községi tanitókkal minden tekintetben egyenlő jogokat élvezendnek. Legyenek t. pályatársaink meggyőződve arról, hogy testületünk mindenkor kizárólag a tanügy előmozditására fog törekedni s a hitfelekezeti- és magánjellegü tanintézeteknek nem elnyomása, hanem lehető felvirágoztatása leend czélja. Ennélfogva fölkérjük azon pályatársainkat, a kikhez az aláirási ivek talán el nem jutnának, hogy a testület rendes tagjai sorába belépés iránt szándékukat sziveskedjenek postai uton alólirott testületi titkár tudomására hozni; tudatván vele azt is, hogy a testületnek fönálló vidéki körei közül melyikhez óhajtanak csatlakozni, vagy ha a létező vidéki-köröktől távol laknának, hol, miként, s mely községekre kiterjedőleg véleményeznék egy ujabb kör szervezését.

Bizalommal fordulunk továbbá a népoktatási tanintézetek t. Előljáróihoz is azon kérelemmel, hogy sziveskedjenek testületünket, s a mennyire lehet anyagi gyámolitásban is, részesiteni. Különösen arra kérjük a t. Előljáróságokat, hogy a hatóságuk alatt álló tanitóknak tegyék kötelességükké a tanitó-testület köri és közgyülésein való megjelenést, de egyszersmind kegyeskedjenek odahatni, hogy pályatársainknak a gyüléseken megjelenésök előfogat kirendelése s némi utiköltség kiszolgáltatása által lehetővé tétessék. Ezen kérelmünk főleg és első sorban a tankerületben létező mindennemü népokt. tanintézetek fölvirágoztatására törekvés érdekében történik, mert meg vagyuk győződve arról, hogy az iskolák tökélyesbülését csak akkor remélhetjük, ha a tanitók nem zárkoznak el a világtól, hanem a nevelés- és oktatástan ujabb vivmányaival való megismerkedés végett szorgalmasan részt vesznek azon testület gyüléseiben, a mely megvitatja a teendőket, földeriti a tévedéseket, s pótolja a hiányokat.

Azon szives készség, melylyel a tanügybarátok törekvéseinket négy éven keresztül anyagilag is gyámolitották, bátorit minket arra is, hogy mindazokat, a kik a népnevelés ügye iránt érdeklődnek, fölkérjük arra, hogy testületünk törekvéseit alapitó, vagy pártoló-tag minőségében belépés által előmozditani sziveskedjenek. Egyszer mindenkorra 10 forintot tevő alapitvány tétele, vagy évenként 1 frt pártoló-tagsági dij fizetése, (3 évi kötelezettséggel) azon áldozat, melyre a tanügybarátait tisztelettel kérjük, azon reményben, hogy ma már nem puszta phrázis többé a nevelés és oktatásügy előmozditásának kérdése, hanem olyan erős közvélemény, a mely nem riad viszsza az áldozat-készségtől. Hogy pedig olyan testület, a mely kizárólag a népoktatásügy emelésére törekszik, megérdemli-é a gyámolitást, annak megitélését a tanügy buzgó barátaira bizzuk. Azon t. ügybarátok, a kik testületünk alapitó- vagy pártoló tagjai sorába belépni hajlandók, sziveskedjenek ezt alólirott titkár tudomására hozni, esetleg az ivtartóknál lévő iveken aláirni.

Végül fölkérjük a hazai t. könyvkiadókat és tanszer-kereskedőket, hogy a tanitók önképzése- s hasznos nevelési- és tankönyvek, valamint a czélszerü taneszközök terjesztése czéljából szervezett könyvtárunkat és tanszer-tárlatunkat a nevelés és a népiskolai tankönyvirodalom körébe tartozó kiadványaik s illetőleg tanszereik mutatvány-példányainak megküldése által gyarapitani kegyeskedjenek.

Mi pedig akkor a midőn pályatársaink, a t. Előljáróságok és a tanügybarátokhoz bizodalmas fölkérésünket intézzük, egyszersmind kijelentjük, hogy testületünk törekvése minden időben a kért, igénybe veendő gyámolitás megérdemlésére lesz irányozva.

Kelt a „Kolozs-dobokamegyei tankerületi tanitó-testület" választmányának Kolozsvártt, 1875. évi november hó 13-án tartott üléséből

Paal Ferencz, elnök. Szabó Endre, titkár.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, nov. 22. 1875.

— **Ő felsége** a következő legfelsőbb kéziratot bocsátotta ki; Kedves báró Koller! Az arzenál tüzérszergyárában eszközlött beható szemle, s az uj aczélbronz üteggel a Steinfelden jelenlétemben megtartott próbalövés alkalmával, az aczélbronz lövegek kitünő szerkezete és bámulatos hordereje felől megnyugtató és örvendetes meggyőződést szereztem. Midőn ezt kedves alkalmul veszem magamnak arra, hogy lovag Uchatius vezérőrnagynak az állam és hadsereg körül szerzett kiváló érdemeit a legnagyobb elismerésben részesitsem, — a legteljesebb elismeréssel és forró köszönettel kell megemlékeznem az Ön csüggedhetetlen kitartása felől is, mely lehetővé tette a sok és sulyos nehézségeket legyőzve, a hadseregnek egy minden tekintetben kiválóan megfelelő tüzérségi anyagot szerezni. Kelt Bécsben, 1875. évi november hó 18-án, Ferencz József s.k.

— **A m. kir. igazságügyminiszter** Rozgonyi Aurél erzsébetvárosi kir. járásbirósági irnokot a székelyhidi kir. járásbirósághoz II. oszt. segédtelekkönyvvezetővé nevezte ki.

— **Deák Ferencz** egészségi állapotáról — irja az „Ellenőr" — ujra nyugtalanitó hirek keringenek. Csütörtökön éjjel igen roszul volt, másnap kissé jobban lett ugyan, de állapota mégis aggodalom-ébresztő.

— **Bulyovszkyné** asszony jutalomjátékául szombaton (1875. november 20.) „Arria és Messalina" került szinre, még pedig egy rövid hét alatt másodszor is zsufolt ház előtt és emelt helyárakkal. Az est egyike volt azoknak, melyek csak oly kitünő müvésznő vendégszereplése alkalmával fordulnak elő, mint Bulyovszkyné asszony: első kilépésekor az imposans publikum tapssal, számos virágcsokorral és koszoruval fogadta őt üdvözlő versek kiséretében; az első felvonás után pedig egy hatalmas tisztelgő küldöttség a szinpadon egy emelkedett hangon tartott bsszéd kiséretében üdvözölte a meghatott müvésznőt, több száz forintnyi értékes disztárgyat (két asztali éket és egy gyönyörü babérkoszorut) nyujtván át neki, mint a kolozsvári közönség tiszteletének s nagyrabecsülésének emlékeit, mire a t. müvésznő meleg szavakkal s a küldöttség lelkes éljenei között adott kifejezést köszönetének az elismerés ez előtte örökké feledhetlen, kedves nyilvánulása fölött. Sokszor vádolák — ugymond — hogy hazáját elhagyva, külföldre távozott. Azt hiszi azonban, hogy az a legszorgalmasabb méh, mely legmesszébb száll a mézet gyüjteni; de elhagyott kasához mindig viszszatér. Hogy külföldre mehetett, annak nagy részben Kolozsvár városa az oka, mivel utolsó vendégszereplésekor e város nyujtott segélyt, hogy most már állandóan honában marad, ismét csak Kolozsvárnak köszöni, mivel e meghálálhatlan lekötelező fogadtatás kötelességévé teszi azt. Az előadás után, — melynek sikere méltó volt az est ünnepélyességéhez, — az egyetemi ifjuság hatalmas fáklyászenével adott kifejezést lelkesült elismerésének az „Európa" szálloda előtt, hol a t. vendégmüvésznő szállva van s a hol az egész hidutczát már a menet megérkezte előtt a szinházból jövő nagy közönség sürü sorai foglalták el. Az „egyetemi kör" és a kolozsvári közönség nevében egyaránt Szvacsina Géza IV. éves joghallgató üdvözölte a szeretett vendégmüvésznőt egy számtalan éljenzéstől félbeszakitott szép beszéddel. Bulyovszkyné asszony látható meghatottsággal hallgatta e beszédet s annak végeztével szintén oly meghatottsággal köszönte meg a — szerinte — annyira meg nem érdemlett kitüntetést. Szünni nem akaró éljenek fogadták és követték szavait s ezzel véget ért a müvészet tiszteletére rendezett szép ünnepély. Ohajtjuk, hogy annak viszhangjai sokáig éljenek t. vendégmüvésznőnk emlékében, mint a hogy élni fognak azok közönségünkében is, mely ezuttal is bebizonyitotta, hogy a valódi müvészetet méltányolni, azért lelkesülni s lelkesedésének eme tövises szép pálya harczosait fölemelő s megjutalmazó kifejezést is tud adni.

— **Eljegyzés.** Adler Eszter kisasszonyt a kolozsvári társadalom egyik kedves, fiatal tagját Salamon Herman ur Tövisről eljegyezte. Legjobb szerencse-kivánatunk az uj párnak.

— **Az iparos polgárság** Bulyovszkyné asszony tiszteletére, holnap este fáklyásmenetet rendez.

— **A bukaresti** ref. egyháznak mult hó 17-én ünnepélye volt. Ekkor tartotta a ref. egyház uj lelkésze, Gyárfás Albertnek beigtatási és uj iskolájának felszentelési kettős ünnepélyét. Az iskola épülete emeletes; magában foglalja alul a tantermeken kivül a kántor-tanitó szobáit, felül a lelkész és egy tanár lakosztályait, s mindezt az egyház buzgó hiveinek filléreiből épitette. Az ünnepély kiegészitéséül az előljáróság a paplak nagy termében saját költségén fényes lakomát adott, melynél a gazdasszonyi szerepet Baczoniné vitte, ki meg is felelt a várakozásnak, kivált kolozsvári töltött káposztájával. A pohárköszöntések sorát az uj lelkészt kezdette meg I. Károly romániai fejedelemért és erdélyi ref. püspök Nagy Péterért Baczoni Ádám az uj lelkészért, azután ennek buzgó főgondnoka Szabó Albertért, mint a ki a kiegyezésnek ily fáradhatlan előmozditója volt, hogy ennek kieszközölhetése végett nem sajnálta még egy utat is tenni Kolozsvárra és Enyedre, továbbá az erdélyi egyházkerülettel s ez által az egész magyar reformált anyaszentegyházzal való szerves összeköttetés örök állandóságáért; végre a magyar-román nemzet közti bizalom megszilárdulásáért és a magyar román államok közti békeért; Szabó Albert a kiegyezésnek lelkes előmozditójáért s egyszersmind ezen egyház tiszteletbeli főgondnokáért, kolozsvári esperes n. t. Szász Gerő urért mint főgondnoktársáért; Teleki Sámuel az Erdélyből ide átszármazott és a magyarokat hőn szerető Strézsa Waszilia jelentvolt román hazánkfiáért; ismét Baczoni Á. az ittenirom. cath. magyarokkal való jó egyetértésért. Füszerezte az egészet az uj lelkész t. Gyárfás Albert ur a tanitókért, a nőkért és a lakoma gazdaszonyáért emelt kedves toásztjaival. Mindezek magyarul folytak. Erdélyi születésü magyar-román jornalista Bágyai János ur pedig román nyelven talpraesett toasztot mondott Magyarország felvirágzásáért és a magyar nemzetért. Most a bukuresti ref. magyarok meg vannak nyugodva a kiegyezés következtében s Gyárfás Alberthez sok szép reményt csatolnak,

— **Nagy-Enyedről** azon szomoru hirt vesszük, hogy a roncsoló toroklob (Diphteritis) nady mértékben dühöng, hogy a ref. főiskola alsóbb oszsályaiban az előadásokat beszüntették.

— **Bulyovszkyné** Szilágyi Lilla vendégmüvésznőnk tegnap délelőtt meglátogatta az „egyetemi kört", megköszönve a kör tagjainak azon határtalan lelkesedést, melylyel itt mulatása alatt kitüntették s mely legutóbb a fényesen sikerült fáklyászenében nyert kifejezést. Jól esik — ugymond — e szivélyes fogadtatás szülő-városa kebelében és pedig annál inkább, mert a tekintélyes művelt közönség szeretete, ragaszkodása, lelkesedése fényes elégtétel reá nézve azon egyesek ellenében, kik — mint a „Pesti Napló" egyik levelezője — még hazajövetelét is meg akarnák keseriteni. Érdekkel kérdezősködött a müvésznő az „egyetemi kör" keletkezése, állapota és könyvtára felől, igérve, hogy nem fog megfeledkezni arról és müködését is figyelemmel kisérendi. Ezután az egyes tagokkal beszélt hoszasabban, az ő szivélyes kedves modorában, s az egyetemi kör ifjuságát e rövid látogatása alatt is egészen meghóditotta. Az ifjuság a müvésznő belépte kor és távozásakor meg-meg ujuló éljenzéssel köszönte meg a megtisztelőlátogatást.

— **A herczegovinai mozgalom.** Pétervárról érdekes hirek érkeznek azon segélyezésekről, melyekben a különféle emberbaráti egyletek a herczegovinai menekülteket igen bőkezüen részesitik. A genfi „vörös kereszt" egylet több száz ágyból álló kórházat állitott a szükséges orvosokkal és pénzzel, Ragusában. Egy orosz egylet Montenegróban szintén szervezett ilyen kórházat. Egy orosz lap szerint a török táborban kitört a fekete himlő. Azon hirt, hogy Montenegró a barski kikötő átengedése ügyében a portával alkudoznék, az orosz lapok is megczáfolják A „R. Mir" szerint Montenegro és Szerbia szövetség ügyében alkudoznak s ez alkudozások befejezésökhöz közelednek. Ugyane lap szerint, minthogy Ausztria nem küld többé élelmi szert Montenegroba, ott nagy inségtől tarthatni. Jonin főconsul Pétervárra fordult segélyért,

— **Vérfagyasztó szerencsétlenség** történt a mult vasárnap fehérmegyei Gánthon. Egy odavaló földmivesnek 10 éves fia kilovagolt a mezőres meggondolatlanságból lábát megkötő a lóra alkalmazott kötőfékkel; a ló azutánmegvadult s a szerencsétlen fiut, ki e közben lebukott, magával ragadva vonszolta árkon-bokron keresztül. A szegény fiu teste izekre szakadt össze s midőn a ló késő este az udvarba visszament, a fiunak már csak egyik lába fityegett a kötőféken. A szerencsétlenül járt gyermek anyja elátványra azonnal elájult s azijedség annyira elgyöngité, hogy halálos betegen fekszik.

— **A Hollandiak nagy tervet készülnek keresztül vinni.** Ez talán a legrettenetesebb conceptio, mely valaha ember agyából kikerült Nem kevesebbről van szó, mint hogy egy kis tengert kiszáritsanak: a Zuiderzét. A Zuiderzé az európai tengerek legfiatalabbika. Tacitus és a régi történészek még nem tudnak semmit róla; 1282-ben kerül legelőször elő neve. 1849-ben merült fel először a tenger kiszáritásának gondolata. A mérnököt, ki azt legelőször felvetette, kinevették. Azután 15 évig nem törődött a tervvel senki; 1856-ben Rochussen, a német-alföldi szigetek kormányzója felelevenitette az eszmét. Az ő érdeme, hogy e terv ma már a valósuláshoz közeleg. A tervek ma készen állanak. A tulajdonképeni kimerités az e czélra készült óriási gépek segélyével könnyen fog menni. Csupán a töltések, csatornák, hidak és utak készitése fog hosszabb időt igénybe venni. Az óriási terv teljes elkészülésére szakértők 10—15 évet számitanak. A töltés 196,000 670 hectart fog elfoglalni. E területből 178 hectar jó termő föld lesz. Az összes munka költsége 120 mil. forintra van előirányozva; ezen összegből a kiszáritási munkálatok 60 milliót vesznek igénybe. Ezen összegekben azonban a szükséges tőkék kamatai még nem foglaltatnak. A kiszáritás területrészenkint történik. A tenger egy részét töltéssel elválasztják s ezen elválasztott részen tul, mely az egésznek körülbelül egy ötöd részét teszi, a vizet négyszögü töltésekkel elzárt területekből részenkint meritik ki. A kimeritett viz óriási, kizárólag ezen czélra készitett csatornákon nyolcz mérföldnyi területen át vezettetik a tengerbe.

NEMZETI SZINHÁZ.

9-ik szünet.

Kolozsvártt, kedden nov. 23-án 1875.

Bulyovszkyné Szilágyi Lilla müvésznő bucsú vendégjátékául:

DEBORAH,

a bujdosó zsidónő.

Népdráma 5 felv. Irta: Mosenthal. Forditotta: Somolki

SZEMÉLYEK:

Lőrincz, helység birája — — — Szentgyörgyi.
József, fia — — — — — — E. K. Gyula.
Jakab, fogadott fia — — — — Várady.
Rózsika — — — — — — Szöllősi Hermin.
Iskolamester — — — — — — Ditrói.
Lelkész — — — — — — — Krasznai.
Anna, unokahuga — — — — D. Boér Emma.
Kisbiró — — — — — — — ifj. Fehérvári.
Kovács — — — — — — — Sebestyén.
Szabó — — — — — — — Csepreghy.
Ruben — — — — — — — Szacsvay.
Szatócs — — — — — — — Horváth.
Sütő — — — — — — — Ozsváth.
Fogadósné — — — — — — Dobai Erzsi.
Mártha, anyó — — — — — Körösiné.
Deborah — — — — — — — **Bulyovszkyné Sz. L.**
Egy nő — — — — — — — Beczkóyné.
Fiu — — — — — — — — Varga Sándor.
Ábrahám (vak) — — — — — Mátray.
Leányka — — — — — — — Nagy Jolán.
Szolgáló — — — — — — — Könczöl Irma.
Történik: Stiria és Magyarország határszélein. Idő. 1780.

Kezdete 7 órakor. Vége 10 előtt.

A szerkesztő postája.

Vidéki-nek. Bármily nagy örömmel adnánk öntől ily nemü dolgozatokat is, de a most beküldött czikk elvei a büntetéspénzre nézve ellenkeznek a miénkkel s igy kénytelenek vagyunk megtagadni tőle a tért. A közöny közügyeink iránt talán leginkább a bizottsági gyüléseken mutatkozik s ha nem akarjuk az önkormányzat nevében az amugy is igen sok idegen elemeket szerepeltetni, mulhatatlan szükségünk van a serkentőre.

K. P. urnak. Bocsánat érte, de a mig az igéret szerint tényleges eredményt nem látunk, a gunynak esetben megvan jogosultsága.

K. S. Kolozsvár. Lehet igaz, de a megbizhatóságra nézve tudnunk kell kitől jő.

Tordainak. Az iró neve nélkül semminemü közleményt nem fogadunk el.

Távirati tudósitás a bécsi tőzsdéről.

November 20-án 5% Metaliques 6935 frt Kamat —. 5% Nemzeti kölcsön 73.50 frt. 1860-iki államkölcsön 111.— Bankrészvények 918.— Hitelrészvények 188.70 London 113.90. frt. Ezüst 105.— Cs. kir. arany 537½ —. Napoleond'or 912— 100 mark németértékü 56.40.

Urbéri kötvények: Magyarországi 81.40 Temesvári 81.25 Erdélyi 7990 Horvátországi 85.—

Felelős szerkesztő: **Békésy Károly.**

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Sz. **44,874.** — 1875. (492) (1—3)

Hirdetmény.

A dohány eladási és dohánygyári javaknak az 1876. évben, a kolozsvári dohánygyárból a kolozsvári vaspálya udvarba és onnan vissza, ugy szintén a maros-vásárhelyi vaspálya udvarból, a maros-vásárhelyi dohány raktárba és onnan vissza a vaspálya udvarba telyesitendő szállitásra ezennel irásbeli ajánlatok beadására pályázat nyittatik.

A kolozsvári m. kir. pénzügyigazgatóságnál és a maros-vásárhelyi m. kir. pénzügyőri biztosságnál betekinthető terjedelmes pályázati hirdetményben a forgalom nagysága és a közelebbi feltételek megláthatók.

A szabályszerüleg felszerelt, 50 kros bélyeggel ellátott irásbeli ajánlatok, a kolozsvári m. kir. pénzügyigazgatóság elnökségéhez **folyó év december-hó 6-kán déli 12 óráig** beadandók.

Kolozsvártt, 1875. november 17-kén.

M. kir. pénzügyigazgatóságtól.

Szám **492.** — 1875. (494) (1—3)

elnöki.

Hirdetmény.

A sepsi-szentgyörgyi és baróthi felsőnépiskolák szakosztályához az állampénztárból fizetendő évi 600 forintnyi fizetés, 200 frtnyi helyi pótlék és szabad lakás, esetleg 100 frtnyi lakbér élvezetével rendszeresitett egy-egy szaktanitói állómásra pályázat nyittatik, felhivatván a pályázni kivánók, hogy ez iránti okmányokkal felszerelt és kellőleg bélyegzett kéréseiket **1875. évi december 5-kéig** hozzám nyújtsák be.

Sepsi-Szentgyörgyön, 1875. november 15-kén.

SZENTIVÁNYI GYULA, fő-királybiró.

„VICTORIA“ biztositó társaság

Kolozsvártt

(alapittatott 1865-ben.)

A vagyon mérleg és forgalmi kimutatás kivonata:

(1874 dec. 31.)

Összes bevételek kezdettől (1865)—1873 év végéig o. é. 16,229.161 ft. 17.
Bevétel 1874. évben 3,376.862 „ 82.

összesen: 19,606.023 ft. 99.

Kifizetett károk kezdettől (1865)—1873 év végéig o. é. 5,355.856 ft. 42.
Kifizetett károk 1874-ik évben o. é. 1,324.799 ft. 85

összesen: 6,680.656 ft. 27.

Kiosztott nyeremény kezdettől 1874-dik év végéig o. é. 439.738 ft. 69

Biztositéki alap:

Alap tőke (ebből 1 millió forint telyesen befizetve) 2,000.000 ft.—
Tartalék alapok az összes biztositási ágakban o. é. 1,369.989 ft. 32.
Évi díj bevétel . 1,500.000 „ —.

összesen: 4,869.989 ft. 32.

Biztositásokat fogad el:

a) **tűzkárok ellen**, (ha villám-csapás által okoztattak is) épületekre, gyárokra, készletekre, ingókra stb.
b) **jégkár ellen**, teljes kártéritéssel;
c) **az ember életére**, minden módozatokban- és közvetiti
d) **a túlélési csoport** biztositásokat.

Központi iroda: Kolozsvárt, főtér 26 szám.
Vezér-ügynökségek: Bécs, Budapest, Grátz, Prága.
Fő-ügynökségek: Arad, Brassó, Debreczen, Eszék, Győr, Kassa, Maros-Vásárhely, Nagy-Becskerek, Nagy-Enyed, Nagy-Szeben, Pozsony, Szeged, Temesvár és Triest.
Vidéki ügynökségek: a birodalom minden jelentékenyebb helységében. (473) (3—*)

A „VICTORIA“ biztositó társaság 10 éves müködése alatt, kötelezettségének mindég hiven és pontosan megfelelvén, bizalommal hivja fel a közönséget, biztositásait jövőre is első sorban ezen tisztán hazai és minden idegen elemtől ment intézet által eszközöltetni.

„VICTORIA“ biztositó társaság igazgatósága.

---

(495) (1—1)

Uraságok- és földbirtokosoknak.

Egy jó bizonyitványokkal ellátott értelmes és becsületes fiatal ember, ki jelenleg egy grófi háznál mint szakács müködik, alkalmasást óhajt Erdélyben mint **kulcsár, komornok vagy szakács.**

Szives ajánlatok **J. Sz. jegy alatt**, e lap kiadó-hivatalához intézendők.

---

(489) (2—*)

Legujabb nagy

pénztőke-kisorsolás

melynek első húzása **f. é. deczember 15-én és 16-án** történik. Ebben az állam által biztositott kisorsolásban kevés hó alatt

7.663,680 bir. márka

fog kihúzatni, a mely a résztvevők közt ki fog fizettetni, **41700 pénznyereményen** kivül a legnagyobb nyeremény

esetleg 375,000 bir. márka.

E különösen szolid kisorsolásra mindenki kaphat **eredeti sorsjegyet** (nem igérvényt) és

egy egész sorsjegy ára 6 bir. m. v. 3 ft 30 kr.
egy fél sorsjegy ára 3 bir. m. v. 1 ft 65 kr.
egy negyed „ „ $1\frac{1}{2}$ bir. m. v. — ft 83 kr.

Megrendelések az összeg beküldése sőt utánvét mellett is, még a legtávolabb vidékekre is pontosan és hallgatással teljesittetnek, nyeremény lajstromok, nyeremények a huzás után azonnal bérmentesen megküldetnek.

Czégünk iránt bármely hamburgi-ház szolgál felvilágositással.

Tessék tehát bizalommal fordulni az alábbi világhirü czéghez, a mely e kedvező sorsjegyek eladásával meg van bizva.

LILIENFELD testvérek,

állampapir-üzlete

HAMBURGBAN.

---

(488) (2—5)

Legnagyobb alkalom nyereményre, a melynél a legcsekélyebb betét a legnagyobb eredményre vezethet, tehát mindenkinek a legsürgetőbben ajánltatik!

Közelebbről kezdődik ismét az új nagy s a hamburgi államtól biztositott pénzkisorsolás (a melynek már annyian köszönhetik szerencséjüket) s a mely összesen (7 osztálybau) esetleg következő főnyereményeket tartalmaz:

375,000 bir. márka,

különösön **250,000, 125,000, 80,000, 60,000, 50,000. 40,000, 36,000,** 3-szor **30,000, 24,000,** 2-szer **20.000, 18,000,** 8-szor **15,000,** 9-szer **12,000,** 12-szer **10,000,** 34-szer **6000,** 5-ször **4800,** 40 szer **4000,** 3-szor **3600,** 203-szor **2400,** 5-ször **1800, 1500,** és egyedül

412-szer 1200 bir. márka.

A tennebbi első osztályra küldünk:

$\frac{1}{1}$ eredeti sorsjegyet o. é. 3 ft 30 krért
$\frac{1}{2}$ „ „ o. é. 1 ft 65 „
$\frac{1}{4}$ „ „ o. é. — ft 83 „

utánvét, postai utalvány, vagy a pénz beküldése mellett minden irányba pontosan, valamint huzás után felszólitás nélkül nyereményeket és nyerőlajstromokat.

Megrendeléseket azonnal és mindenesetre

f. é. deczember 1-e előtt

kérünk, mert a tervszerinti sorsjegyszám előreláthatólag könnyen ki fog merülni.

Jelszavunk:

Wo gewinnt man jedes Mal
Bei Mindus und Marienthal!

eddig oly fényesen bebizonyult, miként reméljük, hogy új megrendelőinknek is ezt bebizonyithatjuk, s kérjük tehát ismételten a megrendeléseket mielőbb hozzánk intézni.

Mindus és Marienthal,

bank- és váltóüzlete

HAMBURGBAN.

A Lairitz-féle erdőgyapot-termékek,

alrnhák és mindenféle **kelmék**, valamint **erdőgyapot-pamut ts készülékek**, a hirneves **remdai** gyárból Thüringiában, a melyek **köszvény és csúz ellen** ezerszeresen hasznosoknak bizonyultak be, **Segesvár** és környékére nézve valódi minőségben csupán (493) (1—12)

TEUTSCH J. B-nél kaphatók.

---

(42) **HUTFLESZ KÁROLY** (18—20)

megvásáról mindennemü **magyar- és osztrák állam-papirt, sorsjegyet, arany- és ezüst pénznemeket** s leszámitol (escomptirt) mindenféle **nyereményeket és szelvényeket** 3 hóval a lejárati idő előtt s eszközöl minden **bel- és külföldi** helyeken történendő bár mily összegü fizetéseket.

Ajánlja legjutányosabb **társasjátékait** és **részletjegyeit**, valamint dúsan ellátott **füszer-tárát, bőrkereskedését** és **gőzlisztet.**

Ugyszintén kitünő minőségü **fagygyugyertya** és **szappan** gyártmányait.

---

(405) **Az évadra!** (18—28)

Folytonoson nagy és dús raktár gyapjú ruhakelmékből, rips-, lustre-, diagonal- és plaid-kelmékből, valódi szinü kosmanoser perkailból, legujabb ruhabarchentből, zsineg- és piké-barchentből.
Legújabb: Knicker-Bocker és Tartüff-Nopé.

27 kr.

Bársony- és selyem szalagok, széles hosszszőnyegek, $\frac{4}{4}$ és $\frac{5}{4}$ széles vászonszövetek, czérna és bőrvásznak, $\frac{9}{8}$, $\frac{5}{4}$ és $\frac{6}{4}$ széles chiffonok, vászon-damast törülközők, asztalkendők, atlasz-sinvat, czicz-, háló- és mousselin-függönyök, üngeknek való oxford és minden más kézmű-czikkek.

Vászon- és divatáruk,

jótállással az áruk jóminősége és valódisága felől,

mind saját gyártmány.

Czim: Fabriks-Niederlage und Waaren-Hauptdepôt des Ersten vereinigten Gebirgsweber- und Fabrikanten-Konsortiums.

Bécs, Mariahilferstrasse 72.

Megrendelések pontos teljesitése utánvét mellett. Mustrák ingyen és bérmentesen.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt a következő

1876-dik évreszóló

általánosan kedvelt dús tartalmu

Naptárak kaphatók:

Erdélyi nagyobb képes naptár

1876-dik szökő évre.

VII-dik évfolyam.

A magyar ministerium s a Királyhágón inneni részek pénzügyi, törvénykezési és közigazgatási stb. hivatalok

teljes tiszti czim- és névtárával

s gondosan szerkesztett kolozsvári kalauzzal ellátva.

Ára 60 krajczár.

Postán küldve 66 krajczár.

Közhasznu Erdélyi képes naptár,

A vásárok pontos kijavitásával, s a méter mértékek rövid ismertetésével és átváltoztatási táblázatokkal.

Tizenhetedik évfolyam.

Ára 26 krajczár.

Postán küldve 32 kr.

Az Athenaeum nagy képes naptára.

Szerkeszti Beöthy Zsolt.

Tizenhetedik évi folyam. Számos fametszvénynyel.

Ára 1 frt.

Irodai fali naptár 1876 évre.

Különösen hivatali használatra.

Katholikus és protestáns, görög-orosz és izraelita- naptárral, bélyeg- és illeték-táblákkal, s a Királyhágón inneni részek (Erdély) törvényszékeinek és járásbiróságainak táblázatos kimutatásával.

Ára 30 kr.

Postán küldve 32 kr.

Gazdasági zseb-naptár

1876-dik szökő évre.

XVI-dik évfolyam.

Szerkesztő tulajdonos **Kodolányi Antal.**

A 12 hónapra szóló teendők és naplók külön-külön füzetével, jegyzék alakban, csinosan angol vászonba kötve és irónnal ellátva.

Ára 2 forint.

Ez a legszebb s aránylag a legolcsóbb naptár.

Falusi gazda naptára

A magyar gazdák, kertészek, lelkészek és tanitók számára, Entz Ferencz, Galgóczy Károly, Grubiczy Géza, Kenessey Kálmán, Lávay Jenő, Lukácsy Sándor, Nyáry Gyula báró, Nyáry Ferencz, Rodiczky Jenő, Tormay Béla s többek közremüködésével, Szerkeszti Máday Izidor. Tizenkettedik évfolyam. Ára 80 kr:

HONVÉD NAPTÁR.

(Egyuttal katonai naptár.)

A magyar nép számára. Szerkeszti Áldor Imre Kilenczedik évfolyam. Ára 60 kr.

IPAROS naptár.

Szerkeszti Gelléri Mór, az „Alföldi Iparlap“ szerkesztője. Első évfolyam. Ára 50 kr.

Borászati naptár.

Szerkeszti dr. Nyáry Ferencz. Harmadik évfolyam. Ára 80 kr.

A „népzászlója“ naptára.

A magyar nép számára.

Szerkeszti Áldor Imre Nyolczadik évfolyam. Ára 40 kr.

Nemzeti nagy képes naptár.

Szépirodalom és ismeretterjesztő tartalommal, számos képpel. Szerkeszti Áldor Imre Nyolczadik évfolyam. Ára 1 frt.

A magyar nép naptára, képes kalendárium.

Sokféle hasznos és mulattató olvasmánynyal ellátva. Szerkeszti Tatár Péter. Ára 30 kr.

Lidércz naptár.

Kalandok, bűnesetek, tündérregék, csodás tünemények stb. gyüjteménye. Tizenötödik évi folyam. Ára 60 kr.

Magyar nők naptára.

Szerkeszti Beniczky Irma. Nyolczadik évfolyam Ára 60 kr.

KOSSUTH naptár.

Szerkeszti Honfi Tihamér. Hatodik évfolyam. Ára 40 kr.

István bácsi naptára,

vagyis családos házigazdának és gazdasszonyoknak, népnevelőknek, helységi elöljáróknak, iparosoknak és földmivelőknek való

képes kalendárium.

Alapitá Májer István. Szerkeszti Kőhalmi Klimstein József tanár. XXI-dik évi folyam. Ára 50 kr.

Protestáns új képes naptár.

Szerkesztette Dúzs Sándor, tanár. Ára 50 kr.

NEVESSÜNK!

Mulattató naptár, melyet azon reményben, hogy a jelen évvel minden valószinüség daczára sem lesz vége ennek a gyönyörüséges világnak, jobbra — balra pattogó vontcsövü viccekkel, előre hátra-rugdosó szemi bakugrásokkal, okvetlen megtörténendő hiteles jövendölésekkel, hetet en humorisztikus hazugságokkal, furcsa adomákkal, bolondos versekkel semmiféle bajban sem használható jó tanácsokkal, mindenfélét kifigrázó sok képpel, s mindenféle agyafurt elképzelhetlenséggel megcsiná egy Asztromókus. Ára 40 kr.

Mottó: Csak egy fokkal feljebb,
S az erkölcs lejjebb száll!

Uj népszinmű

a FALU ROSSZA szerzőjétől.

Szinpadon még nem adatott.

A KINTORNÁS CSALÁD.

Eredeti népszinmű dalokkal, tánczczal 3 felvonásban.

Irta Tóth Ede.

Ára 40 kr. Postán a pénz előleges beküldése mellett bérmentesen megküldve **42 kr.**

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școala - BCU Cluj-Napoca.